

în limba română¹ — o recenzie călduroasă, obiectivă, a studiilor prietenului său asupra graiului slavilor din valea Resiei (nordul Italiei)². Se poate admite deci, împreună cu C. Poghirc, că „Baudouin de Courtenay a fost «descoperit» pentru știința europeană de către B. P. Hasdeu, care i-a prevăzut de la primele lucrări o carieră strălucită”³.

Bogata corespondență a lui B. P. Hasdeu, păstrată la Biblioteca Academiei R. S. România, cuprinde, printre altele, 6 scrisori ale lui Jan Baudouin de Courtenay către omul de știință român, primele cinci din anii 1876—1879, iar ultima din 1889⁴. Prin anii '30 le-a cunoscut cercetătorul polon Stanisław Łukasik, care le-a publicat parțial la Cracovia⁵. Necatalogate pe atunci și cuprinse în Mapa a V-a a arhivei Hasdeu, aceste scrisori au mai fost cercetate și de Ion C. Chițimia, care a reținut admirația lui Baudouin de Courtenay pentru cunoștințele de limbă polonă ale lui Hasdeu⁶. În vremea din urmă, pornindu-se de la ediția lui S. Łukasik, trei din cele șase scrisori (nr. II, V și VI din anecele noastre) au fost publicate în traducere românească de G. Sanda și V. Rotundu⁷.

Necunoscînd prima scrisoare a lui Baudouin de Courtenay, unica în limba franceză, datată 20 octombrie/1 noiembrie 1876 (anexa I), S. Łukasik datase începuturile acestei corespondențe în anul 1877. Or, din această primă scri-

¹ Apărută în „Columna lui Traian”, 1876, nr. 10, p. 448—463 și în extras (București, 1876, 18 p.). Lucrarea lipsește din recente bibliografii ale studiilor despre Baudouin de Courtenay și anume: L. E. Bokareva și A. A. Leontiev, *Список трудов И. А. Бодуэна де Куртэнэ (1845—1929)*, în *И. А. Бодуэн де Куртэнэ (к 30-летию со дня смерти)*, Moscova, 1960 (Addenda II: *литература о Бодуэне де Куртэнэ*, p. 117—119) și *Список основных работ об И. А. Бодуэне де Куртэнэ*, în I. A. Baudouin de Courtenay, *Избранные труды по общему языкознанию*, II, Moscova, 1963, p. 382—384.

² *Опыт фонетики резьянских говоров*, Varșovia—Petersburg, 1875; *Резьянский катахизис с приемчанием и словарем* Varșovia—Petersburg, 1875. Hasdeu dă ca loc de apariție Leipzig, unde s-a tipărit cartea (cf. verso-ul foii de titlu al lucrărilor respective). Spicuim câteva din caracterizările cele mai sugestive ale lui Hasdeu, făcute cu acest prilej: „D. Baudouin de Courtenay, dintr-o ilustră familie franceză stabilită în Polonia, actualmente profesor de filologia comparativă la Universitatea din Kazan, este astăzi unul din slaviștii cei mai buni, deși încă foarte tânăr. Afară de profunda cunoștință teoretică a limbilor slavice, el posedă mai pe toate într-un mod practic, scriind de-o potrivă bine rusește, polonește și bohemeste (p. 3) ... Format în școala lingvistică germană, d. Baudouin de Courtenay este în cercetările sale foarte riguros în fond și foarte sistematic în formă; cite o dată prea riguros și prea sistematic ... Oricum să fie, ultrarigurozitatea și ultrasistematismul, dacă sînt defecte, sînt totuși defectele unei direcțiuni eminamente științifice, ba chiar nește defecte salutare într-o disciplină ca lingvistica” (p. 4). După ce reproduce un fragment din prefața autorului la *Fonetica reziană*, Hasdeu conchide: „Din această francă confesiune noi vedem deja ce fel de om este d. Baudouin de Courtenay, cită conștiință, cită scrupulozitate, cit control de sine pune el în execuțiunea lucrărilor sale” (p. 6).

³ C. Poghirc, *B. P. Hasdeu, lingvist și filolog*, București, 1968, p. 77.

⁴ Biblioteca Academiei R.S. România, secția Corespondență, cota S 5(1—6) LXXXI.

⁵ *Quelques contributions à l'histoire des relations intellectuelles entre les pays roumains et la Pologne au XIXe siècle*, în „Archivum Neophilologicum”, Kraków, II, 1937, p. 60—64 (publică numai 4 din cele 6 scrisori și anume: anexa II — parțial — și anecele III, V și VI). Referiri la această corespondență au mai fost făcute de S. Łukasik în „Przegląd współczesny”, XVI, 1937 și în volumul *Pologne et Roumanie*, Paris—Cracovie, 1938, p. 130.

⁶ *Studiu introductiv* la B. P. Hasdeu, *Ioan Vodă cel Cumplit*, Craiova, 1942, p. LXVI. Eufrosina Dvoicekno-Markova, în *Русско-Румынские литературные связи*, Moscova, 1966, p. 153 afirmă că n-au fost deloc publicate („они до сих пор неизданы”).

⁷ „Cronica”, Iași, III, 1968, nr. 19 (118), 11 mai, p. 7.